

QAZAQSTAN RESPÝBLIKASYNYŇ BILIM JÁNE ҒYLYM MINISTRLOGI
Ó. SULTANGAZIN ATYNDAGY
QOSTANAI MEMLEKETTİK PEDAGOGIKALYQ ÝNIVERSITETI

**«Sultangazin oqylary» I-shi Halyqaralyq
ǵylymi-praktikalyq konferensiasynyŋ
MATERIALDARY**

17-18 мамыр 2019

**МАТЕРИАЛЫ
I-ой Международной научно-практической
конференции «Султангазинские чтения»**

17-18 мая 2019

**MATERIALS
of the Ist International scientific and practical
conference «Sultangazin readings»**

May 17-18, 2019

Qostanai, 2019

ӘОЖ 378 (094)
КБЖ 74.58
С 89

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ

Бас редактор

Әбіл Еркін Аманжолұлы
тарих ғылымдарының докторы, профессор

Бас редактордың орынбасарлары:

Медетов Нурлан Амирович
физика-математика ғылымдарының докторы
Ташетов Аманжол Аскарович
PhD докторы

Редакциялық алқа мүшелері:

Утегенова Бибикуль Мазановна
педагогикалық ғылымдар кандидаты, доцент
Евдокимова Ольга Николаевна
педагогикалық ғылымдар кандидаты
Балгабаева Гаухар Зкрияновна
тарих ғылымдарының кандидаты, доцент
Жумабаев Канат Аканович
кандидат экономических наук
Бобренко Марина Александровна
Сатбаева Муснай Тулегеновна
Жиенбаева Аида Аманжолқызы

С 89 «Сұлтанғазин оқулары» халықаралық ғылыми-практикалық конференциясының материалдары. = Материалы международной научно-практической конференции «Султангазинские чтения». = Materials of the international scientific and practical conference on «Sultangazin readings». – Қостанай, 2019.

ISBN 978-601-7934-72-9

«Сұлтанғазин оқулары» халықаралық ғылыми-практикалық конференциясының материалдары жинағында білім беру жүйесін дамыту мен кадрларды даярлаудың ғылыми әлеуетін арттыру, қоғамды дамытудың маңызды мәселелері және «Мәңгілік Ел» бағдарламасының негізгі принциптерін жүзеге асыру жайында зерттеулер жарық көрді.

В материалах международной научно-практической конференции «Султангазинские чтения» опубликованы исследования актуальных вопросов развития системы образования и научного потенциала подготовки кадров, общества и реализации основных принципов программы «Мәңгілік ел».

The materials of the international scientific-practical conference «Sultangazin Readings» are devoted to studies of topical issues of the development of the education system and the scientific potential of personnel training, society and the implementation of the basic principles of the program «Мәңгілік ел»

ӘОЖ 378 (094)
КБЖ 74.58

Ө. Сұлтанғазин атындағы Қостанай мемлекеттік педагогикалық университетінің
Ғылыми кеңесінің шешімімен баспаға ұсынылған

Жинақта ұсынылған мақалалардың мазмұны үшін жеке автор(лар) жауапты

ISBN 978-601-7934-72-9

© Ө. Сұлтанғазин атындағы Қостанай
мемлекеттік педагогикалық университеті, 2019

Климкович, А.В. Хуторской, Н.В. Яковлева раскрывают содержание понятия компетентность через призму деятельности. Возможно в связи с этим понятия «компетентность», «коммуникативная компетентность», «профессиональная компетентность» употребляются в научных работах как синонимичные.

Таким образом, понятие «коммуникативная компетентность», как важное профессиональное качество личности, имеет множество трактовок.

Одни авторы рассматривают коммуникативную компетентность как отдельную характеристику личности (Л.А. Петровская, М.Н. Вятютнев); другие – как часть более широкого понятия (Казарцева Е.Ю. Гениева, Арцишевская Е.В); третьи – как часть других видов компетенций, и как отдельную характеристику личности одновременно (Ю.М. Жуков, Е.А. Климов); четвертые – как индивидуальное качество и определенное состояние сознания группы людей (Ю.Н. Емельянов, Хазанова, Г.А. Ковалева).

Выделенные подходы раскрывают разные стороны понятия «коммуникативная компетенция». Каждый из авторов представил свое видение данного качества личности.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ:

1. Долгова В.И., Мельник Е.В., Карахан Н. Понятие коммуникативной компетентности в психолого-педагогических исследованиях // Научно-методический электронный журнал «Концепт». 2015. – Т. 31. – С. 81-85.
2. Трофимова Г.С. Педагогическая коммуникативная компетентность: теоретические и прикладные аспекты. – Ижевск: УдГУ, 2012. – 116 с.
3. Менькина С.М. Коммуникативная компетентность: от теории к практике формирования // Среднее профессиональное образование. – 2011. – №12. – С. 12-18.
4. Зотова И.Н. Характеристика коммуникативной компетентности // Известия ТРГУ. Тематический выпуск «Психология и педагогика». – Таганрог, 2006. – №13. – С.225-227.
5. Наливайко Т.Е., Шинкорук М. В. Сущность и структура социальной и коммуникативной компетентностей личности // Ученые записки Комсомольского-на-Амуре государственного технического университета. – 2010. – №2. – С. 50-54.
6. Королева, М.А. Коммуникативная компетентность студентов педвуза как одно из профессионально значимых качеств личности педагога. – 2013. – 115 с.

МУҒАЛІМНІҢ РЕФЛЕКСИВТІ ТӘЖІРИБЕСІ – ОҚЫТУ ҮРДІСІН ЖАҚСАРТУДЫҢ НЕГІЗІ

Teacher reflexive experience is the basis of the learning process

Ш.Е. Каппасова

S.E. Kappassova

Н. Құлжанова атындағы Торғай гуманитарлық колледжі,
Арқалық, Қазақстан, shamshyrak87@mail.ru

Аннотация

Жаңартылған білім беру жүйесі бойынша жеті модульді сабақта қолдана отырып, оқыту үрдісінде әдіс-тәсілдерін пайдалану арқылы білім алушылардың білімдерін шындай отырып, кері байланыс жасау арқылы білімдерін қалыптастыру.

Abstract

Formation and development of knowledge among students by means of reflection by using the methods and means of instruction in the learning process, using seven modules of the updated educational system.

Кілт сөздер: кері байланыс, әдіс-тәсілдер, модуль.

Key words: reflection, methods, module.

Рефлексивті оқытудың негізгі міндеті – ұстаздар қауымына педагогикалық тәжірибені жетілдіріп бағалауға көмектесу болып табылады. Оқыту барысында меңгерген жеті модульді тәжірибе барысында қолданып, оның тиімділігін байқадым. Жеті модульді кіріктірген төрт сабағымнан кейін білім алушыларымның бойынан пәнге деген қызығушылықтың артқанын бақыладым. Жаңа әдіс-тәсілдер арқылы оқыту білім алушылардың өз ойын, пікірін еркін білуге, басқалардың жауабын тыңдап, оны саралай білуге, жетістіктер мен кері байланыс жасай білуге жаттықтырады.

Жалпы мен үшін және менің білім алушыларым үшін де бұл бағдарламаның берері көп болды. Білім алушыларымның бойында үлкен сенімділік пайда болып, өзін-өзі бағалауға үйренді. Үнемі ізденісте, үздіксіз оқу үстінде жүретін «ұстаз» мамандығы үшін жаңашылдықтың болғаны әркезде де маңызды екені айтпаса да түсінікті [1, 5 б.].

Бірлескен топтық жұмыс – мәселелерді шешу, тапсырмаларды орындау немесе сабақты түсіну үшін білім алушылардың бірлесіп, ынтымақтастықта жұмыс істеуін білдіреді. Топта жұмыс жасау барысында білім алушылар бір-бірімен қарым-қатынас жасау, тәжірибемен және өз ойларымен алмасу, пікір алмасу, мәселені бірлесіп шешудің амалын табу, күрделі тапсырмаларды орындау үшін қолайлы ортаны қамтамасыз ету, белсенді әрекеттер атқарады. Білім алушылар топтық жұмыс кезінде қарым-қатынас, өзін-өзі таныту, басқаларды қолдау, бағалау сияқты дағдылары қалыптасады. Білім алушыларды бірлесіп топтап оқыту мен үшін осы курстың бір ерекшелігі болды. Осыған дейін білім алушыларды топқа бөліп оқыту ашық сабақ кезінде қолданылғаныммен, топқа бөлудің түрлі тәсілдерін курстан келгеннен кейін үйрендім. Үйренген әртүрлі әдіс-тәсілдерімді өз сабақтарымда қолдану арқылы байқап көрдім [2, 38 б.].

Колледждегі тәжірибе кезінде өткізген төрт сабағымның төртеуі де топтық жұмыс түрінде болды. Топтық жұмысты ұйымдастыруда түрлі тәсілдер арқылы топқа бөліп отырдым. Әр сабақ әр сабақта жақсы көңіл-күймен бастап, топтың бір-біріне деген сенімділігін арттырып, қызығушылықтарын пәнге деген, белсенділігін, дағдыларын қалыптастыру үшін сергіту сәті, әуенге билеу, жақсы тілектер айту т.б. тренингтер өткізуден бастадым. Күнделікті сабақ барысында жақсы сөздер есту білім алушылардың топтастарына құрметпен қарауына, жақсы көзқарастарын қалыптастыруына септігін тигізді. Бірлескен топтық жұмыс жасау оқытушы үшін де, білім алушылар үшін де тиімділігін көрсетті. Сабақта ынтасы төмен нашар оқитын білім алушылар да топтық жұмыста өз үлестерін қосып, әрқайсысын әртүрлі қырынан таныуына мүмкіндік берді. Білім алушылар сабақ үстінде жаңаша ойларын қосып, өзгерістер енгізуге талпынып, бірлесе достықта жұмыс жасай алды. «ДЖИГСО», «Аялдама» әдістері арқылы жаңа тақырыпты топта өз бетінше оқып, бірінен-бірі үйренуге, жаңа білімді өздері ізденіп меңгеруге мүмкіндік берді.

Ең алғашқы сабақта білім алушылар топтық жұмысқа бірден кірісіп кете алмады. Топқа бөлуде артық шу болып, кейбір топ мүшелері өз ойларын топ мүшелері тыңдағысы келмесе, т.б. жағдайлар сабағыма кері әсерін тигізді. Білім алушыларға өзін-өзі реттеуге, бір-бірінің пікірімен санасуға бірлесіп құрылған топ ережесі септігін тигізді. Колледждегі тәжірибенің алғашқы кезеңінде мен үшін топтың барлық мүшелерін бағалау қиындық тудырды. Топтағы білім алушылардың барлығы белсенділік танытып отырады, кейбір білім алушылардың жауаптары нақты болмады. Осы кемшіліктерді жою мақсатында келесі сабақтарымда критерийлер арқылы бағалауды таңдадым.

Бірлескен топтық жұмыста білім алушылардың қызығушылықтарын жоғалтып алмас үшін күнделікті сабақта ұқыппен дайындалып, тапсырмаларды өзгешелендіріп, әр сабақ сайын топтарды өзгертіп отырдым. Сабақ соңында топтық жұмысқа қатысқан білім алушылардың сабақтағы жетістіктері мен кемшіліктерін талдап, рефлексия, кері байланыс жүргіздім. Кері байланыста кейбір білім алушылар топтық жұмыстың жақсы, тиімді екенін айтса, кейбір жақсы оқитын білім алушылар кемшілік тұстарын атап көрсетті. Кемшілік тұстары жақсы оқитын білім алушылар сабаққа белсене атсалысса нашар оқитын білім алушылар сабаққа белсенді түрде атсалыспағанын айтып өтті. Білім алушылардың пікірлерін тыңдап бел-

сене атсалысуға, өз ойын еркін айтуға, топпен пікір алмасу арқылы өз пікірлерін дәлелдей алуына басты назарға алдым. Тәжірибедегі топтық жұмыс жүргізуде үш аптаның ішінде барлығы жаңа қырынан таныта білді, білім алушылардың бойынан әртүрлі қабілеттерді байқадым. Жалпы сабақта бірлескен топтық жұмысты пайдаланудың тиімсіз жағына қарағанда тімді жақтары көбірек болды. Оны мен кері байланыс жасау арқылы білім алушылардың ұсыныстары мен пікірлерінен білдім.

Мен колледжде өткен сабағымды тәжірибе мақсатына сай орындап, ойымды саралай келе білім алушылардың топта бірлесе еңбектеніп, топта өздерін еркін сезініп, өзіне деген сенімдері артқанын байқадым. Осының өзі білім алушылардың шындалудың болғанын көрсетеді. Алдағы уақытта бірлескен топтық жұмысты пайдалануда тәжірибе кезінде жіберген қателіктерімді ескеріп, топтық жұмысты ұйымдастыруда түрлі әдіс-тәсілдерді пайдаланып, келесі сабақтарымда да қолданамын.

Анатомия сабағында диалогтік оқытуды қолданудың маңызы зор. Диалогты оқыту барысында білім алушылардың білім алуларына белсенді қатысуын қамтамасыз етуіміз керек.

Тәжірибе кезінде әр сабағымды белсенді оқыту әдістері арқылы диалогтік оқытуды қолданып отырдым. Мысалы, «ДЖИГСО», «Ішкі және сыртқы шеңбер», «Миға шабуыл», «Стикерлі диалог», постерлер т.б. Бұл әдістер арқылы топтағы барлық білім алушылар топта жұмыс жасауға үйреніп, бір-бірімен өз ойларымен бөлісті. Сабақты бастамас бұрын миға шабуыл жүргізіп, сабақты бекіту кезінде білім алушыларға сұрақтарды нақты қоюға тырыстым.

Алғашқы сабағымда «ДЖИГСО» әдісі арқылы білім алушыларға жаңа тақырып туралы мәлімет беріп, жас ерекшеліктеріне сай топтарға сұрақтар қойдым. Білім алушылар берген сұрақтарды постер жасап, оны қорғаған уақытта диалогке қатысты білім алушылардың іс-әрекеттерін сырттай бақылап тұрдым. Білім алушылардың іс-әрекетін бақылау барысында топта бірлесіп жұмыс жасағандарын, бір-бірімен ой пікірлері алмасуын, білім алушылардың өзара қарым-қатынаста болғандығын байқадым. Төрт топ «Ас қорыту туралы жалпы түсінік», «Ауыз қуысының құрылысы», «Ас қорыту мүшелері», «Ас қорыту бездері» тақырыбында постер қорғау арқылы ас қорыту мүшелерін талқылай отырып, төрт топтың арасында әңгіме дебат жүргізілді.

Білім алушылар тапсырманы орындауда берілген уақыттан артық жұмыс жасап, уақытты тиімсіз қолданды. Бұл қателікті жою үшін келесі сабағымды жоспарлағанда тапсырмаларды уақытқа бөліп тастадым. Келесі сабағымда білім алушылар уақытты тиімді пайдалануға үйрене бастады. Сонымен қатар, сабақты бекіту мақсатында «Венн диаграммасы» әдісін сабақтың соңында пайдаландым. Бұл әдісте білім алушылар ас қорыту мүшелерінің ұқсастығы мен айырмашылығын таба білуіне басты көңіл аудардым. Бұл әдістің тиімділігі білім алушылар ойларын, ізденістерін көрсете білді.

Жаңа әдіс-тәсілдерді пайдалану барысында жекелеген білім алушылар өздерінің білім деңгейлерін жақсы екенін көрсетсе, қай кезде де көзге түсіп отырса, кейбір білім алушылар топ алдында өз ойларын жеткізе алмағандығын байқадым. Білім алушылардың бір-біріне деген ойларын, еркін сөйлеуге дағдыландыру, өз ойларын еркін айта білулері керек екенін түсіндім. Ол үшін сабақтарымда білім алушылардың бір-бірімен амандасуы, жақсы тілектер айту сияқты көңіл-күй тренингтерін өткізуді керек екенін түсіндім. Келесі сабағымда «Миға шабуыл», «Ыстық орындық» сияқты әдістерді жоспарыма енгіздім. Мақсатым топқа еркіндік атмосферасын орнату арқылы білім алушылардың сұрақ қоюын қалыптастыру, сөздік қорларын кеңейту, сыни ойлауға үйрету, белсенділік көрсете білуге талпындыру болды. Бұл әдістерді қолдану кезінде білім алушылар бір-біріне сұрақ қоя алды, сұрақ қойып қана қоймай айтқандарын нақтылап көрсетуге тырысты.

Мен қолданған диалогтік оқыту әдістері білім алушылардың диалогке түсу арқылы өздеріне деген сенімділіктерін арттыра білгенін, тәжірибиеде өткізген сабағымнан байқадым. Сабаққа араласпай отыратын білім алушылар ұялшақтығы арылып, өз ойларын еркін айта бастады. Диалогке түсу арқылы білім алушылар жоғары деңгейлі сұрақтарды дұрыс жауап

беруге үйренсе, олардың сабаққа деген қызығушылықтары артты. Әдістің тиімділігін білім алушылармен ой бөлісу арқылы олардың пікірлерінен білдім. Оқытудың жаңа тәсілдерін пайдаланып сабақ өтпестен бұрын білім алушылардың сабаққа деген көзқарастарын біліп алдым. Жосапарланған төрт сабағымды өткізбес бұрын білім алушылардан жаңа тәсілдер арқылы өткізетін сабақтарымнан не күтетінін сұрадым. Сыни тұрғыдан ойлау бағдарламасының тиімділігі сын тұрғысынан ойлай алатын білім алушылар өздері зерттейтін мәселені терең білім алуға ұмтылдыру, жаңа көзқарастарға, шындықты айту, өзіне айтылған сынды қабылдау, өзінің пікірі қате болған жағдайда оны түсіне алу, өзгелердің дәлелдерін тыңдауға дайын болу сияқты көптеген артықшылықтары болады. Білім алушылар сын тұрғысынан ойлауды тудыру үшін олардың ойлануларына уақыт беріп, ойын ашық айтуға рұқсат беру, әртүрлі ұсыныстар мен пікірлерді қабылдау, үйрену барысындағы білім алушылардың белсенді іс-әрекеттерін қолдау керек [4, 75 б.].

Білім алушыларды сыни ойлауға бағыттауда жеті модульді пайдалана отырып, төрт сабағымды да сыни тұрғыдан ойлау модулі бойынша өткізуді жоспарладым. Сын тұрғысынан ойлау білім беруді дамыту үшін маңызды болып табылатын ең басты педагогикалық түсінікті еңгізе отырып, әр сабағымда білім алушылардың жан-жақты ізденіп, сыни ойлауын дамытуды көздедім. Жаңа сабақты бастамас бұрын, жаңа тақырыптың мағынасын ашу үшін «Миға шабуыл», «Ой қозғау» сияқты қызығушылықты оятуды қолданып, сабаққа психологиялық дайындық жүргізіп отырдым. Бұл кезеңде білім алушыларға ойлануға мүмкіндік беретіндей жоғарғы дәрежедегі сұрақтар қоя отырып, диалог арқылы сын тұрғысынан ойлауды дамытуды көздедім. Алғашқы сабағымда жаңа тақырыпты өткенде «ДЖИГСО» әдісін қолдандым. Бұл әдіс бойынша әр топқа сұрақтар беріліп, топ ішінде талқылап, оны постерге түсіру арқылы топ алдына шығып қорғады. Білім алушылар топта бір-бірімен өз ойларымен бөлісіп, бір-бірін тыңдай, талдай отырып, әр топ өздерінің жұмыстарын дәлелдер келтіріп тапсырманы орындап қорғады. Бірақ алғаш рет топпен жұмыс жасап отырғандықтан топта кейбір білім алушылар белсенділік танытпай, тек бақылап отырғандарын, кейбір білім алушылар атсалысып отырғандығын байқадым. Бұл кемшілікті жою үшін ең алдымен топта бірлесіп жұмыс жасауын сұрадым және бірлескен топтық ереже ұсынып топ ержесі қылып тақтаға іліп қойдым. Әр топ өздерінің постерін қорғап, тақырыпты бір-біріне түсіндіруде білім алушылардың қаншалықты деңгейде түсінгендерін бақылау үшін тақырыпқа байланысты ашық және жабық сұрақтар қою арқылы білім алушылармен диалогтік қарым-қатынас жасадым. Әр білім алушы өзінің деңгейіне қарай жауап беруге тырысты. «Ас қорыту мүшелерінің құрылысы», «Тыныс алу мүшелерінің құрылысы мен қызметі» тақырыбында постер қорғау арқылы адамның ең басты мүшелерінің бірі екенін талдау жасау арқылы төрт топтың аясында әңгіме-дебат жүргізді.

Сыни тапсырмалардан кейін білім алушылар көп шаршатып немесе зеріктіріп алмау үшін әуенге билеу, тілек айту, т.б сияқты сергіту сәттерін жасатып отырдым. Сергіту сәтінен кейін білім алушылар жақсы сергіп, сабаққа ынтамен қатысып отырды. Анатомия сабағында ойын еркін жеткізуге, ортаға шығып өз ойын дұрыс жеткізе алмаған білім алушылар болды. Соңғы сабақтарымда тұйық деген білім алушылардың өзінде ойын еркін жеткізуге, ұжымда өздерін еркін сезіне бастағанын, ойын ашық айтып, ашыла бастағанын байқадым. Білім алушылардың өз ортасына бейімделе бастағанын аңғардым.

Бағалау бірінші кезекте білімнің сапасын айқындау үшін қажет. Егерде біз өз жұмысымызда елеулі табыстарға қол жеткізгіміз келсе, онда өткен уақыттағы және қазіргі нәтижелерімізді анақтауымыз керек, яғни жұмысымыздың оң жақтары мен кемшіліктерін айқындап, оны бағалауымыз қажет [5, 87 б.].

Ең алғаш сабағым топтық формада өткендіктен, алғашында топты қалай бағалау керектігін білмедім. Постер қорғада екі-үш білім алушы шығып сөйледі, ал қалған білім алушылар топтық жұмысқа өз үлестерін қосқанымен, бір уақытта барлығын бақылай алмадым. Осылайша топтағы қалған білім алушыларды бағалау мен үшін қиындық туғызды. Бұл кедергілерден шығу үшін келесі сабағымда әр топқа бағалау парағын таратып бердім.

Топ мүшелері өздерінің ішінен топ басшысын сайлау арқылы топ басшысы өз тобының сабаққа белсенді қатысып отырған мүшелерін бағалады.

Әр топқа бағалау парағын таратып, сайланған топ басшысы топ мүшелерін жоғарылау шкаласы бойынша бағалап тапсырды. Бұл жайлы білім алушылар топтастарын бағалауды түсінгендей болды.

Білім алушылардың бойында өзін-өзі бағалау дағдылары дамытуда бақылағаным: ең күрделі мәселе білім алушылардың бағалаудың құрылымын түсіне бастағанын байқадым. Әсіресе, топтастырып бағалау, өзін-өзі бағалаудың ең тиімді әрі пайдалы әдісі болып саналады. Себебі, білім алушылар өз жұмысына қатысты топтастары сын айтса, оған оң көзбен қарайды. Ал, осы сынды оқытушы айтса, ол білім алушыға соншалықты әсер етпеген болар еді. Топта жұмыс жасау арқылы бір-бірінің жұмысына баға беруді үйренсе, екінші жағынан оқытушының рөлін ойнай отырып білім алады. Білім алушылар түсінбеген жағдайда ең алдымен оқытушыдан емес, өзінің топтасынан сұрайды. Сондықтан топтастарын бағалау ауыртпалығын білім алушының өзімен тікелей байланысты. Сол себепті өткізетін сабақтар топтамасын жоспарлауда әр сабақта өзін-өзі бағалау мен өзара бағалаудың әдістерін түрлендіріп, сабақтарыма енгізіп отырдым.

Соңғы сабағыма «Блоб ағашы» әдісін қолдандым. Бұл тәсіл білім алушылардың өзін-өзі бағалауға, оқудағы қиындықтарды анықтауға арналған тиімді әдіс. Сабақ соңында білім алушылар сабақта өзін қалай ұстады, қандай дәрежеде өз білімін көрсете алады, ағаштың өзін тауып бояйды.

Сонымен қатар сабақ үстінде білім алушылардың жұмыстарын ары қарай түрлендіруге қызығушылықтарын оятып, мақтаудың да алар орны ерекше. Мақтау сөзін есту арқылы білім алушылар жұмысқа ынтамен, жақсы көңіл-күймен кіріседі. Сол себепті сабақта бір-біріне жақсы сөздер айту «Бес саусақ» әдістерді қолдандым.

Бағалаудың түрлі әдістерінен кейбір білім алушылар өзін-өзі бағалап, рефлексия жасай алды. Рефлексия жасау арқылы олар өздерінің толғандырған сұрақтарын қоя отырып, қойған сұрақтарына жауап ала алды. Өздерінің сұрақтарына жауап ала білу де олар үшін өте маңызды. Жүргізілген кері байланыстың әсерінен оқу нәтижелерінің өзгеруіне байланысты білім алушылардың ұсыныстарын ескере отырып, оқыту мен оқытудың жаңа әдіс-тәсілдерін өзгертіп отырдым.

Оқытудың жаңа тәсілдерін пайдаланып өткізген сабағымның білім алушыларға қаншалықты әсер ететіндігін көңілдерінен шыққандығын білу мақсатында «Досыма хат» әдісін қолдандым. Бұл әдіс бойынша білім алушылар сабақта алған әсерлерін қағазға хат ретінде жазды. Шеңбер болып отырып, хатты домалата бір-біріне тарату арқылы барлығы оқып шығады. Кейін 3-4 білім алушыға оқытқыздым. Мақсатым: өткен сабағымның жақсы өткенін көру үшін білім алушылардың кері байланыс берген бағаларынан тұжырым жасау. Кері байланыста білім алушыларға оқытудың жаңа тәсілдері арқылы өткізген сабақтарда топтық оқытудың ұнағанын, бір-бірімен диалог құрып, бірігіп орындау арқылы жасаған жұмыстары қызықтырғанын, өздері көріп отырып орындаған жұмыстарын іс-тәжірибиеде қолдана алатындарын жеткізген. Сонымен қатар бағалаудың да ерекше болғандарын айтып өткен. Осы уақытқа дейін бағалауды пән оқытушылары қойып келсе, оқытудың жаңа тәсілдері арқылы өзін-өзі және өздері бірін-бірі бағалауы олар үшін жаңалық болғанын айтады.

Білім алушыларды бағалау жұмысы үш түрлі жолмен жүзеге асатынын түсіндім: бақылау кезінде, білім алушылар бір-бірімен қарым-қатынас жасағанда және білім алушылардың әрекеттеріне талдау жасаған кезде. Оқу үдерісін және сабақты қадағалау және талдау білім алушылардың сәтті оқуына, ал оқытушылардың тиімді оқытуына мүмкіндік берді. Бұл оқытушыларға өздерінің оқытушы ретінде қаншалықты ілгерілегенін көру үшін маңызы зор болды. Бағалауда түрлі әдіс-тәсілдерді пайдалану оқытушыларға да, білім алушыларға да оқу мен оқытудың сапасын жетілдіруге көмектесті.

Анатомия сабағында білім алушылардың тыңдауын, сөйлеу дағдыларын дамыту, зерттеу, білімдерін одан әрі жетілдіру мотивацияларын арттыруда ақпараттық-коммуникациялық

технологияларды пайдаланудың маңызы зор. Мен тәжірибе кезіндегі өткізілген төрт сабағымда да АКТ-ны қолданып өткіздім. Колледжде арнайы биология кабинеті болғандықтан, АКТ-ның мүмкіндіктерін сабағымда кеңінен қолдана білдім. Өз сабақтарымда электрондық оқулықпен жұмыс жасау, бейнефильдер көрсету, интерактивті тақтаны пайдалана отырып тапсырмаларды орындау т.б. жаңа технологиялардың барлық мүмкіндіктерін пайдалануға тырыстым. Дарынды және талантты балаларды оқытуда қабілеті жоғары білім алушылар интернет көздерін пайдаланып, өздері ізденетіндей тапсырмаларды бердім. Дарынды білім алушы өз бетінше ізденіп, қажетті ақпаратты алып, оны өңдей алады, тапсырманы орындаудың өз жолдарын іздейді. Биология кабинетінде жеке компьютерлерге әр білім алушылардың қабілетіне қарай тапсырмалар енгізіп, студенттер АВС деңгейлік тапсырмаларын орындады.

Дарынды және талантты балалармен жұмыс жасаудың негізгі мақсаты: олардың шығармашылық жұмыста өзінің қабілетін іске асыруға дайындығын қалыптастыру. Яғни, қажетті оқу бағдарламасын тереңдетіп оқыту, білім алушылардың танымдық белсенділіктерін дамыту болып табылады. Олардың білім сапасын арттырып, біліміне, ойлау қабілетіне, деңгейіне сай оқыту арқылы оларды ары қарай дамыту үшін жұмыс жасауымыз қажет. Болашақта оқытуды саралауда білім алушыларды шығармашылықпен жұмыс жасауға, қабілеттерін ашуға мүмкіндік беретіндей әдіс-тәсілдерді сабақтарыма енгіземін. Білім алушылардың бойындағы қабілетті ашу – білім алушыны шығармашылық бағытта дамуына жете мән беру болып табылады. Оқу үрдісінде үйренген әдіс-тәсілдерімнің оқу үдерісі үшін, білім алушылардың өз бетінше ізденіп, тығырықтан шығудың жолын таба білуінде, ғылыми ізденіс қабілеттерін қалыптастыруда тиімділігі мол деп есептеймін.

Оқыту барысында өз тәжірибиеме енгізу сияқты көп ізденіс пен еңбекті талап етті. Бір жағынан өз білімімді одан әрі жетілдірсем, екінші жағынан білім алушыларымның тұлға ретінде шыңдалуы өз септігімді тигіздім деп ойлаймын. Колледж білім алушыларыммен өткен сабақтарымда қолданған жаңа әдіс-тәсілдер арқылы оқытудың тиімсіз тұстарыма қорғау тиімді, ұтымды жағы көп болды. Яғни, білім алушылардың белсенді іс-әрекеттері арқылы білімді өздігінен іздене отырып түсіну, алған білімдерін болашақта қолдана алатыныма көзім жетті. Ең бастысы, білім алушылардың өзіме деген сенімділігі артып, үлгірмеуші білім алушылар саны азайды [6, 45 б.].

Болашақта оқытудың жеті модулін тәжірибиеме ендіріп, оқыту кезіндегі әдіс-тәсілдерді өз сабақтарымда тиімді қолдану арқылы шәкірттерімнің тұлға ретінде қалыптасуыма одан әрі ықпал етсем деймін.

Әдіс-тәсілдер білім алушыға өз пәніме деген қызығушылығын арттырып, білім деңгейлерін жақсартады деген ойдамын.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ:

1. Мырзабаев А.Б. Биологияны оқыту әдістемесі. – Қарағанды, 2006.
2. Әлімов А. Интербелсенді әдістерді сабақта қолдану. – Астана, 2015.
3. Әлімов А. Интербелсенді әдістемені мектепте қолдану. – Астана, 2015.
4. Валиева М. Білім беру технологиялары және оларды оқу тәрбие үрдісіне енгізу жолдары. – Алматы, 2002.
5. Өстемиров К. Оқыту құралдарын пайдалану негіздері. – Алматы, 2002.

МАЗМҰНЫ СОДЕРЖАНИЕ CONTENT

Ө. Сұлтанғазин атындағы Қостанай мемлекеттік педагогикалық университетінің ректоры, тарих ғылымдарының докторы, профессор Е.А. Әбілдің құттықтау сөзі.....	3
Приветственное слово ректора Костанайского государственного педагогического университета имени У. Султангазина, доктора исторических наук, профессора Е.А. Әбіл.....	5
Greeting speech of the Rector of Kostanay state pedagogical university named after O Sultangazin, doctor of historical sciences, professor E.A. Abil.....	6

1 СЕКЦИЯ

БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІН ДАМУДАҒЫ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕР АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ РАЗВИТИЯ СИСТЕМЫ ОБРАЗОВАНИЯ CURRENT ISSUES OF THE EDUCATION SYSTEM DEVELOPMENT

<i>Абдулина Г.Б.</i> Развитие учебной самостоятельности будущих техников-программистов на основе интерактивных средств изучения дисциплин профессионального цикла.....	8
<i>Абдыкаликова К.А., Қанезова А.М., Жунаева М.Н.</i> Органикалық заттардың құрылысын анықтауда физика-химиялық әдістерді қолдануға негізделген есептер.....	10
<i>Айгужина Г.З., Омаров А.Р., Темирғалиева С.Е.</i> Роль адаптивной физической культуры в социализации инвалидов и лиц, с отклонениями в состоянии здоровья.....	13
<i>Айтбенова А.А.</i> ICT сабағында CLIL әдісін қолданып тілдік күзiреттiлiктi қалыптастыру.....	16
<i>Алипбаева Г.А., Кабиева А.Н.</i> Психикалық дамуы тежелген кiшi мектеп жасындағы оқушылардың қоршаған орта сабақтарында оқуға деген ынталарын қалыптастыру бойынша түзету жұмысы.....	20
<i>Ахметбекова З.Д.</i> Влияние интернета на развитие толерантности у студенческой молодежи.....	24
<i>Ахметова Э.Б., Баймаганбетова К.Т.</i> География сабақтарында проблемалық оқыту әдістерін қолдану.....	27
<i>Балаканова А.Е.</i> Технология CLIL в преподавании общеобразовательных дисциплин.....	31
<i>Балжанова А.М.</i> Языковое образование в контексте современных образовательных тенденций в Казахстане.....	33
<i>Бекетова А.С., Гринь Л.В.</i> Современные инновации в системе образования.....	37
<i>Бектурганова Р.Ч., Кетебаева К.К.</i> Из опыта работы Костанайского колледжа Зерек по подготовке будущих учителей к исследовательской деятельности на основе информационно-коммуникационных технологий.....	40
<i>Бикенова Г.С., Садақбаева А.А.</i> Төменгі сынып оқушыларын шетел тілінде сөйлеуге үйретуде компьютерлік ойынның тиімділігі.....	44
<i>Брагин Е.А.</i> Изучение миграционных маршрутов и мест зимовок хищных птиц Костанайской области.....	46
<i>Волкова Н.А.</i> Формирование художественно-эстетической компетенции студентов-дизайнеров посредством декоративно-прикладного искусства.....	51
<i>Ерсултанова З.С.</i> Жоғары білім беруде ақпараттық коммуникациялық технологиялардың ролі.....	54
<i>Жандауова Ш.Е., Байтасова А.В.</i> Развитие логического мышления на уроках математики как основа повышения качества образовательного процесса.....	57

<i>Жұмағалиева Б.М., Срайыл Г.І.</i> Комплексометрияның сульфат анионын анықтауда қолданылуы	60
<i>Журсиналина Г.С.</i> Дуалды оқыту жүйесі – студенттерді іскерлік жетістігіне жеткізетін құрал.....	64
<i>Казакова О.В.</i> Развитие коммуникативной компетентности студентов в контексте психологического благополучия личности	69
<i>Каппасова Ш.Е.</i> Мұғалімнің рефлексивті тәжірибесі – оқыту үрдісін жақсартудың негізі	72
<i>Карасартова Ш.К., Алькенова Б.К.</i> Оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттырудағы оқу сауаттылығына дайындаудың жолдары	78
<i>Ковальчук Н.В.</i> Воспитание патриотизма через научно-исследовательский подход в обучении истории	81
<i>Ковш Н.А.</i> Реализация компетентностного подхода в процессе формирования будущего учителя физической культуры в условиях профессиональной практики	83
<i>Кравченко Т.Н.</i> Праздники как форма духовного обогащения учащихся.....	87
<i>Курбаева Г.А.</i> Девиантты мінез-құлықты жеткіншектермен қарым-қатынас тренингтері.....	92
<i>Лопарева Ю.В., Бактығалиева А.К., Усенова Г.Р.</i> Актуальные проблемы в работе с музыкально-одаренными студентами и эффективные методы их обучения.....	95
<i>Мурзағалиева А.А., Валяева Е.А.</i> К вопросу изучения биоразнообразия териофауны севера Костанайской области	99
<i>Нурмагамбетова Г.Т.</i> Оқыту технологияларының маңызы	101
<i>Нурова А.К., Оспанова Ш.Б.</i> Математика сабағында жеңіл ақыл-ойы кемістігі бар балалардың геометриялық түсініктерін қалыптастыру ерекшеліктері	105
<i>Нурова А.К., Қуанышбаева И.Б.</i> Кіші мектеп жасындағы психикалық дамуы тежелген балалардың оқуды оқыту сабағында монологтік сөйлеуін дамыту.....	109
<i>Муртазина А.М.</i> Реализация полиязычия в подготовке будущих воспитателей детского сада	113
<i>Садақбаева А.А. Бикенова Г.С.</i> Развитие мыслительной деятельности учащихся в рамках обновленного содержания образования	114
<i>Сайболова А.А.</i> Эффективность нравственного воспитания посредством уроков русского языка и литературы.....	118
<i>Саулембекова Р.М., Кабдушева А.Ж.</i> Формирование творческого потенциала личности через использование проблемно-поисковых заданий творческого характера.....	122
<i>Севостьянова С.С., Бродельщикова Л.Е.</i> Психолого-педагогическая коррекция эмоциональных нарушений у детей с задержкой психического развития.....	127
<i>Сулейменова Г.М.</i> Интертекстуальные связи в жанре литературной сказки	131
<i>Султанбекова А.Ж.</i> Интерактивті әдістің түрлері мен оларды сабақтарда пайдаланудың мүмкіндіктері.....	136
<i>Таурбаева Г.У.</i> Химиядан есептер шығару әдістемесінің кейбір аспектілері.....	139
<i>Ташпекоев Г.А.</i> Вузовское дополнительное образование в Саратовской области.....	143
<i>Ташпекоева А.Т.</i> К вопросу о научно-исследовательской деятельности курсантов и степени вовлеченности в ней научного руководителя.....	145
<i>Тулегенова М.А.</i> Русская периодическая печать конца XIX-начала XX века об организации перевозки крестьян-переселенцев в Казахстан	149
<i>Уайсова М.М., Бужинская Н.В., Васева Е.С.</i> Разработка и применение WEB-сайта для организации ежегодного международного конкурса по компьютерной графике.....	153
<i>Хатизов Е.И.</i> Рекомендации по созданию коллекции в этническом стиле	158
<i>Черникова А.А.</i> Адаптация учебных мигрантов, обучающихся в российских вузах путем выявления различий в культурных кодах.....	161
<i>Шалатина О.Б., Калинина А.А.</i> Театральное мастерство как один из способов повышения воспитательного потенциала студентов педагогических колледжей	164